

čitnice so za šolsko osebje res zelo zdravstveno potrebna ustanova.

Šolski poklj naj se vrši v toplem času čim bolj na prostem ter čim bolj igraje, prijateljsko-zaupno, torej s prostovoljnimi aktivnimi sodelovanjem mladine. Učiteljice, vse šolsko poslopje naj bi bilo higijensko neoporečno, imeli obilo svetlobe in sonca; zračevanje se mora vedno vršiti, tudi pozimi, seveda pa se v zimskem času učilnice ne smejo preveč shladiti. Povsod naj vlada največja snaga. Šolska mladina naj bo čista, umita in snažna, sicer ne spada v šolo, ki more biti zanjo zadeva mladega ponosa in časti.

Glavni zdravstveni nedostatki pa niso toliko v šoli kakor doma; če ni dobre hrane, zračnega stanovanja, če ni obleke, če v družinah ni pravega duševnega ozračja, mladina

ne uspeva, tudi šola mu potem ne more vsega nadoknaditi. Zivljenje je pač nekaj kompromis sodelujočih čimteljev in okolnosti. Ako more šolska oblast na kak način vplivati k zboljanju splošnih zdravstvenih prilik na domovih svojih gojencev, ji to važno delo toplo priporočamo, tem bolj, ker bo zdrav, vesel otrok vse drugače sodeloval v šoli in delal manj težav učitelstvu ko bolehen, duševno napadeno usmerjen, strah ali celo skvarjen.

Vse, kar zboljšuje splošne eksistenčne in zdravstvene prilike, je tudi v prid šoli, zdravju in uspehom šolske mladine. Naša zakonodaja naj bi se v tem pogledu čim bolj izpopolnjevala.

Jetika se umika soncu, zadostni hrani, zdravim stanovanjem ter modro urejenemu življenju, v šoli in izven nje.

## Nabiralna akcija

Protituberkulozna Zveza v Ljubljani je zaprosila slovensko učitelstvo, naj posveti od 17. do 24. maja vse razpoložljive sile zbiranju sredstev za zdravljenje siromašnih tuberkuloznih bolnikov.

Tovarišica, tovariši!

Med ljudstvom živimo, z njim delimo veselje in žalost. Globoko rane, ki mu jih seka težka sedanost, vidimo. Poskušamo jih celiti.

Naša rak-rana, tuberkuloza — zahteva letno največ žrtev. Mlado in staro zajema, nekega in izobraženca. Otroški obraz spreminja v skelet, ljubečo mater odtrga družini, moža njegovemu delu še preden omogoči svojim najdražjim obstoj.

Med učitelstvom se porazno udejstvuje.

Dr. I. Matko, zdravnik v Mariboru piše v »Zdravniškem Vestniku« (Leto VI. — 1934, str. 283.) sledeče: »Ickert in drugi uvrščajo učitelje po razširjenosti tuberkuloze v skupino tekstilnih delavcev. Visoka zakuženost učitelstva je v zvezi z nezadostno plačo, nezadostno prehrano, s slabimi stanovanjskimi razmerami mladih učiteljev, z zdravstvenimi napakami, spojenimi z izvrševanjem poklica, s stalnim napenjanjem dihal pri dolgo trajajočem in glasnem govorjenju itd. Razen tega pa je treba tudi upoštevati, da se učiteljskemu poklicu posvečajo po večini pripadniki neimovitih slojev, ki zmorejo stroške za studij svojca le s težavo, s pičlo dotacijo dijaka in lastno utesnitvijo glede prehrane. Tuberkulozi pa so učitelji tem bolj izpostavljeni, čim bolj so nehijski šolski prostori in čim bolj so obremenjeni po poslih v šoli in zunaj nje.«

Protituberkulozna Zveza hoče sedaj problem rešiti s tem, da v splošni nabiralni akciji zbere milijon dinarjev in tako omogoči siro-

mašnim bolnikom potrebno zdravljenje v enem naših sanatorijev.

Ako pomislimo, da stane dnevna oskrba enega bolnika najmanj 60 Din in se zahteva najmanj 3—6 mesecev trajajoče sistematično zdravljenje, da umrje v Sloveniji 1800 do 2000 bolnikov letno za tuberkulozo — nam postane jasno kako upravičena je želja Zveze — in kako nizka je v resnici vsota z ozirom na ogromne zdravstvene zahteve.

Ali bomo stali ob strani? Kdo nam bo pomagal, ako obolimo? Res je, banovina stori mnogo — toda od nas zahteva zakon popolnega ozdravljenja — do tega pa je daleč.

Čas je najti sredstva za vse — pomoči potrebne.

Razvijmo ramo ob rami z našo duhovščino propagando do poslednje gorske koče, predložimo ljudstvu vse grozote tuberkuloze, zberimo Zvezi prvi milijon in udarimo tako temelj splošnemu narodnemu protituberkuloznemu zavarovanju.

Bodimo prepričani, ako se akcija posreči — in posrečiti se mora, če storimo vse, kar je v naši moči —, da bo vprašanje zdravljenja in ozdravljenja tuberkuloze med Slovenci rešeno na korenit način in ne bo več bolnika, ki bi zancmarjen, osamljen in obupan ogrožal svojo okolico, okuževal mladino in tako odvezal življenjsko silo narodu, prebivajočemu na najlepšem kosu zemlje.

Tovarišica — tovariši!

Le borih 5 Din naj da vsaka družina in omogočeno bo zdravljenje vsem potrebnim, mi pa bomo kot vzgojitelji storili v polni meri svojo narodno dolžnost, obenem pa poklonili materam za materinski dan zavest: »Mati ne boj se — tvoj sin in tvoja hči bosta ozdravljena.«

## Mi in I. mednarodni kongres za glasbeno vzgojo v Pragi

(Konec.)

Naslednji dan jutraj je bil na filozofski fakulteti Karlove univerze za referate instruktivni nastop zbora določeni Jugoslovijci čas od 9.50 do 11. ure, torej 70 minut. Pred nami smo slišali dve predavanji v angleščini, za njima pa je, kot že povedano, poročal dr. Milojević o stanju glasbenega pouka na vseh tipih jugoslov. šol, o ministerialnih predpisih, načrtih, smotrih in za njih dosežanje določenih sredstev. Nikakor mu ni točno odmerjeni čas dopuščal, da bi se bavil s podrobnostmi ali da bi se spuščal v kritična razmotrivanja. Že itak nam je tesna predla za čas. Za dr. Milojevićem se je na odru in pod odrom razvrstila »Slavček«, jaz pa sem se v kratkih besedah in po bežnem uvodu ustavil na sodobnem rezultatu naših splošnih dolgoletnih glasbeno-

vzgojnih prizadevanjih, pri ustanovitvi »Trboveljskega slavčka«, njega razvoju in delovanju ter opisal njegov odlični vpliv, pod katerim se je v vseh predelih Jugoslavije započel nov razcvet mladinskoborskih skupin, nove mladinske glasbene literature ter zavredna in smotrna gojitve umetniško dovršene mladinske pesmi. Nikakor ne bi v namen in okvir kongresa spadala razprava o zgodovinskem razvoju naše omladinske glasbene in pevске vzgoje, ker se je ta strokovnjaka internacionalna publika pač v prvi vrsti zanimala za ono, kar imamo danes, kar bomo potem tega, kar imamo danes, zamogli imeti jutri, in ne zato, kar je bilo pri nas pred deset in desetletji, saj je to, kar smo dosegli logičen rezultat in za enkrat vrhunec onega, kar

smo dolga leta pripravljali in gradili. Strehe ne more biti brez opornega zidovja, vrha ne brez temelja. Končno sem s par besedami opozoril na vsako pesem posebej, ki jo je sedaj zapel »Slavček«. V prvi vrsti so prišle tu v poštev narodne pesmi iz vseh krajev naše domovine, slovenske, medjimurske, istrske, hrvaške, srbske itd. v priprosti obliki, kakor se prilegajo posameznim nižjim ali višjim stopnjam šolskega glasbenega pouka. Publika je lepo, ubrano in prisrčno preprosto petje »Slavčkov« sprejela z neskončnim odobravanjem ter najlaskavejšimi komentarji. Vse pa je v prvi vrsti zanimala metoda, so zanimala pedagoško praktična sredstva, s katerimi je »Slavčkov« zborovodja Šuligoj dosegel tako dovršeno petje svojih pevcev. Pričakovali smo, da bo o sodobni naši glasbeni pedagogiki, o pevskih in glasbenih metodičnih postopkih itd. govoril naš delegat. Imel sem pripravljeno izčrpen material o tem tudi jaz, a moral sem ga izločiti, ker je naš ooficielni delegat striktno zahteval uradno mu poverje in referat o naši šolski glasbeni vzgoji zase ter me je nujno prosil, da bi o tej temi ne govoril prav ničesar. To sem moral seveda tudi storiti. Sicer na bi, kakor že povedano, tako podrobna razprava daleč preokračala nam točno odmerjeni čas. Z našim uspehom je bila nadvse zadovoljna publika in, kajpada, tudi mi in z nami vred vsi naši rojaki, ki so bili pri prednašanju navzoči. »Slavček« je izjavil, brez navedbe prirediteljev, oziroma harmonizatorjev, sledeče pesmi: 1. Venček slovenskih narodnih, 2. Nmau čez izaro, 3. Vandrovce, 4. Ni mi volja več živeti, 5. Kolo in 6. Uspavanka iz Istre, 7. Igre iz Južne Srbije, 8. Na ravnilu, srbska narodna, 9. Pastirske pesmi iz Hrvatske ter 10. Pjesme dodolske, obredne pesmi iz Slavonije. Takoj za nami je nastopila s svojim predavateljem »Schweizer Jugendgruppe«, popoldne pa nizozemska »Volksmuziek School«, rumunski deklški zbor »Elena Doamna« in danska »Kobenhavns Folkemusikskole«.

Zvečer je Društvo za glasbeno vzgojo (Společnost pro hudební výchovu — SVH) priredilo v dvorani Mestne centralne bibliotek za udeležence kongresa koncert pod naslovom: »Kako poje in igra mladina v različnih deželah.« Lepa, prostorna dvorana z amfiteatrski zgrajenimi sedeži je bila do vrha polna domačih in inozemskih glasbenih interesentov. Za vsako izmed petih inozemskih pevskih skupin sta bila določena po dva nastopa. Na Šuligojevo željo sta bila pa v zadnjem hipu oba »Slavčkova« nastopa združena v en sam, a zato tem učinkovitejši nastop. Poudariti moram odločno, da pri tem večeru nikakor ni šlo za kako tekmovalno petje ali kaj podobnega. Naloga nastopivših zborov je bila edino ta, pokazati, kako in kaj se igra in prepeva v posameznih deželah brez ozira na kakršnokoli prvenstveno priznanje. Koncert je imel torej zgolj informativni in revijalni značaj.

Kot prva je nastopila instrumentalna grupa danske »Kobenhavns Folkemusikskole« pod vodstvom Jorgena Bentzona. »Kobenhavns Folkemusikskole« je bila ustanovljena l. 1932. v Kodanju. Nastala je iz vprašanja: Kako dati najširši masam danskega naroda pravo, t. j. zahtevam sodobnosti primerno glasbeno vzgojo? Z iznajdbo gramofona, radiofonije, tonskega filma itd. je splošno glasbenovzgojno vprašanje postalo pereče. Nenadoma se je tudi najpreprostejšemu človeku odprl nov kulturni svet, pred katerim je stal brez pomoči, brez orientacije, brez razumevanja. Pomagati mu iz zadrege nista mogla niti primitivni pevski pouk v ljudski šoli, niti drugi privatni glasbeni pouk.

V tej situaciji je nastala »Ljudska glasbena šola.« kakor so nastale pri nas n. pr. tudi ljudske univerze. Vskakdo, star ali mlad, inteligent ali neinteligent, ima dostop v to ljudsko glasbeno šolo, kjer uživa brezplačen in temeljit glasbeni pouk, ki ga usposablja, da tudi potem, ko je zapustil šolo, goji brez

pomoči učitelja petje in glasbo, da lahko igra in poje iz not, kakor vsak drugi lahko čita in piše. Zato se ne smemo čuditi, da so v danski in pozneje tudi v nizozemski pevski grupi nastopili poleg mladine tudi nekateri odrasli pevci, saj ljudske glasbene šole, kakršne so v novejšem času nastale v Nemčiji, na Danskem in Nizozemskem, predvidevajo glasbeni pouk brez ozira na starost za vsakega, ki se želi glasbeno izobraziti. Za dansko instrumentalno in nato pevsko grupo so prišli Nizozemci, nato deklški »Schweizer Jugendgruppe« s švicarskimi narodnimi pesmimi iz raznih kantonov v dialektih a capella, s flavto, s klavirjem ter domači narodni plesi. Takoj za Švicarkami je prikorakal na oder z zastavo v pestrih enotnih narodnih krojih rumunski deklški zbor iz Bukurešte »Elena Doamna« pod vodstvom Margarete Leon. Ze prej sem omenil, da je ta rumunski mladinski zbor predstavljal tip koncertnega zbora. Pod mirnim in točnim vodstvom svoje voditeljice so pevke zapele v odlični in do potankosti izklesani obliki v prvem nastopu pet narodnih duhovnih, v drugem pa pet umetno prirejenih posvetnih narodnih pesmi. S svojim strumno discipliniranim nastopom in brezhibno koncertnim petjem so pevke dosegle zelo močan in imponirajoč uspeh. Centralni nastop vsega zanimivega večera je bil nato »Slavčkov«. Okoli 70 dečkov in deklk v skromnih, a ličnih enotnih krojih je, pozdravljeno z gostim, krepkim aplavzom, prikorakalo na oder. Z vidnim umetniškim stopnjevanjem je »Slavček« pod Šuligojevim sugestivnim vodstvom zapel sledeči spored: 1. Mojo »Hej, fantje«, 2. Dr. Milojević »Letnji pljusak«, 3. St. Mokranjac »Pazar živine«, 4. Dr. Danilo Švara »Očka poje uspavanko«, silno težavno, skrajno levičarsko skladbo, 5. Matija Tome »Zeleni Jurij«, za dva štiriglasna zbora, 6. Slavko Osterc »Kvartet, istotako moderna, zavita skladba, ki bi ji bil kos le malokateri mladinski zbor ter končno 7. Ivan Matetič-Ronjgov »Čače moja«, na narodnih istrskih motivih zgrajena, pretresljiva pogrebno-obredna pesem. Za vsako pesmijo, zlasti pa še ob odhodu »Slavčka« in njegovega pevovodje Avgusta Šuligoja je planila dvorana v neskončna, viharina odobravanja, ki so veljala v enaki meri pevovodji, mladim pevcem kakor tudi naši krasni jugoslovanski pesmi. Ako bi to strogi red večera dopuščal, bi morali »Slavčki« ponovno na oder ter bi morali dodajati in dodajati brez konca. Klci odobravanja in šum ploskanja je odmeval še dolgo časa po hodnikih, po auli in celo na cesti, ko so »Slavčki« že zasedali avtobuse, da so se odpeljali naravnost na prenočišča. V koncertnem oziru je brez najmanjšega dvoma pripadla palma večera našemu prvemu jugoslovanskemu mladinskemu zboru, »Trboveljskemu slavčku«. Od vseh strani so deževale čestitke in g. Šuligoj se je gratulantom komaj odmikal. Ta svoj nastop smeta »Slavček« in pevovodja Šuligoj šteti med svoje najuspešnejše. Z njima vred je počašeno delo, naše jugoslovansko šolsko glasbeno-vzgojno delo, smo počaščeni jugoslovanski glasbeni tvorci, je počaščena naša velika in lepa Jugoslavija. Koncert je prenašala praška radiofonska postaja. V oddajni dvorani pa je naslednji dan »Slavček« nastopil še trikrat. Dvakrat v družbi z drugimi pevskimi grupami, enkrat pa v polurnem koncertu sam. S tem je bila silno odgovorna, a tudi zelo naporna naloga »Trboveljskega slavčka« končana. S sproščenimi srci in z zavestjo, da so odlično in nad vse častno zastopali svojo domovino na I. mednarodnem kongresu za glasbeno vzgojo v Pragi, so se »Trboveljski slavčki« v terek zvečer odpeljali proti domu.

Emil Adamič.

## »Prosvetni zbornik«

Učiteljska tiskarna v Ljubljani namerava založiti in izdati v slovenskem tekstu nov »Prosvetni zbornik« v obliki šolskih zakonov in predpisov z nastopno vsebino:

1. Uredba o opravljanju nadzorniške službe z razlago § 44. šol. zakona. V tej uredbi je podrobna razlaga o pouku v narodni šoli v smislu koncentracije in sodelovanja učencev ter navodila, kako naj se vrši delo v šoli z vsem razredom, v skupinah in s poedinimi učenci, kako je praktično uporabljati učne predmete itd.

2. Ocenjevalni list z navodilom in pojasnilom, kako je vanj vpisovati podatke.

3. Pravila o polaganju državnega izpita za sreskega šolskega nadzornika.

4. Občji pravilnik o dnevnih šolskih zavetstvih.

5. Pravila o strokovni izobrazbi učiteljev na šolah za defektno deco.

6. Pravilnik o polaganju veroučiteljskega praktičnega izpita.

Da bo možno vsaj približno določiti naklado izdaje, razpisujemo prijave na naročbo tega dela. Zato prosimo vse učne osebe, ki želijo imeti to koristno knjigo. Naročila prosimo v teku 14 dni. Ako bodo naročila dosegla vsaj 500, izide knjiga čez en mesec po prijavnem roku.

V primeru izdaje se naročniki zaveže, da bo poslani »Prosvetni zbornik« obdržal in plačal. Učiteljska tiskarna v Ljubljani r. z. z o. z.

## Bilo je sedem suhih let...

To je resnična povest, ki jo je napisal Čas na liste one velike zgodovinske zemeljske knjige in ki še vedno z mrzlično naglico piše na posamezne liste dokaj različno vsebino. Dogodki se po dolgih razdobjih na novo ponavljajo v vseh odtentkih, ljudje si ustvarjajo iz njih zlate nauke; tako je resnična trditve, da je zgodovina učiteljska narodov.

Pred časi je po vseh skrbih in trpljenju prijokel pod slamnato streho na svet človeček, drsal potem po šolskih klopih revne hlače ter po skupnih naporih s starši v svojem dvajsetem letu postal po vseh cesarskih in cerkvenih postavah pismouk. Težko so se sicer res prerili, oče je radi tega dobil sivo glavo, mati nagubano čelo in tresoče roke, ali staršem je sedaj zagotovljena vsaj mala podpora, narod pa bo dobil v delu potrpežljivega, v zahtevah skromnega, strpljivega in delavnega kulturnega delavca. Čas je obrnil list, trojica je pozabila na trpljenje, upali so v boljše.

V Gorah so bili ljudje po večini dobri in so mladega učitelja sprejeli odkritosrečno, le nekaj posebnih je godrnjalo na mladega »poba«. On pa je takoj spoznal v vaščanih svoje sotrpinke, ki rijejo skozi skrb in trpljenje, kakor on. Siromaštvo pod slamnati strehami ga je spominjalo zgodnje mladosti. Lotil se je dela: z vestnostjo, natančnostjo in pridnostjo v šoli si je pridobil zaupanje in ljubezen otrok, pri društvi vodstvo odraslecev, pa tudi stari ljudje so radi srečavali vladnega vzgojitelja, skratka, v Gorah je vladala sreča in mir, ki sta mogoča le tam, kjer je ena čreda in en pastir. Učitelj jim je bil šolnik, vzgojitelj, društvenik, pevovodja, organist, sadjar, zdravnik, svetovalec in še vse drugo, politiko je pa pustil onim posebnim in večnim godrnjavcem, ki so, po vseh

poizkusih uveljaviti se med vaščani, propadli. Veliko je moral zato čitati, naročil je mnogo knjig in časopisov, da je lahko ugodil vsem potrebam naroda; z nekaj srebrnjaki se je pa vedno spomnil svojih staršev, prav malo je ostalo zanj in njegovo bolezen iz mladosti. Cesarski zakladnik ga je pri plačevanju vedno godrnjalje gledal izpod čela in mu odtrgoval za desetino, tlako in različne druge potrebe. Dobljene srebrnjake je tako hitro razdelil. To mu pa ni kalilo veselja do dela. Leta so brzele, sedem jih je že naštel in skrivaj je že premišljeval o povišanju plače, sam pri sebi v strahu, da ga gotovi ljudje, ki niso prav nič upoštevali, da je vestno dajal cesarju, kar je cesarjevega in Boga, kar je božjega, ne bi od sodili golega materializma. »Preveč dobiva, še mu lahko vzamejo!« so že itak vpili, siromaki pa so le ostali složni v pomoči drug drugemu. List se je obrnil, Čas ga je popisal, nov bel list je pokril sedemletno delo mladega učitelja, srečo vaščanov in podporo staršev.

Kakor hitro je namreč popolnoma ozdravel, so ga vtaknili v vojaško suknjo. Težko je bilo slovo, sicer se bo pa kmalu vrnil, je klical jokajočim staršem in vaščanom, oni zavistneži pa so zagnali pesem o krokodilskih solzah. Gorski vzgojitelj je spoznal nove sodelavce za narodno delo, nove prijatelje, spoznal moč svoje domovine, vsak dan nove izkušnje. Pod teško čelado so se mu porajali novi načrti, narod pozna in sedaj je videl njegovo moč. Srce mu je gorelo in podžigalo že itak veliko nagonsko veselje do dela in ponosno je nosil ščit svojega naroda. Nazaj v Gore... Kmalu bo tam...

Po odslužitvi vojaščine je stopil do cesarjevih uradnikov in višjih pismoukov ter povprašal, ako sme nadaljevati delo med dragimi vaščani v Gorah. Nove načrte ima in še bolj bo delal, jim je obljubljal. Toda svet Birokracij ni videl njegovih načrtov in ne

njegove ljubezni do revnih Gorčanov; ker je bil tam že drugi, mu je ukazal potrpežljivo čakati. Čakal je, tolažil ostarele starše in obiskoval svoje vaščane. Nov list velike zgodovinske knjige se je obrnil, z njim upanje učitelja, staršev in Gorčanov.

Po dolgem večmesečnem čakanju je dobil pergament s cesarskim pečatom. V Ravan naj gre, tja, kjer je vrag že obsedel in razdvojil svet v farizeje in cestinarje; ne tja, kjer je že sedem let delal, kjer bi delo le nadaljeval. Šel je, pozdravil ponosne farizeje in stisnil roke ponižnim cestinarjem. Ni bil tako vesel kakor v Gorah, bolela ga je sprememba kraja, bolela razdvojenost ljudi, čutil zoperstavljanje od strani cesarskih uradnikov in višjih pismoukov, bolelo ga je teptanje cesarskih zakonov in zakonov človeške vesti. Sedemletnega truda v Gorah niso priznali in upoštevali in vendar pravijo, da čim zvesteje služiš cesarju, tem večje plačilo prejmeš. Spraševal si je vest, ničesar ni zagrešil, saj ljubil je delo in narod in vendar mora začeti od začeta kakor pred devetimi leti, ko je s tako svetimi čuvstvi začel v Gorah. Obracal in obračal je pergament, čital je pa le vedno — pismouk — začetnik. Sedem let bi torej dal služil v starost, sedem brezplodnih let... Nov list zgodovinske knjige pokrije užaloščenega in proti najprimitivnejšim prirodnim človeškim zakonom poteptanega pismouka — začetnika v dvojni izdaji in njegove lepe načrte v pozabo.

Zivljenje še vedno teče, listi se obračajo, dogodki se ponavljajo. Tako lahko čitaš pozneje svetopisemsko legendo o egiptovskem Jožetu, ki je bil po svojih bratih prodan v milost in nemilost Putifarju, načelniku Faraonove kraljeve straže in ki je bil končno po vseh preizvetih težavah radi svoje modrosti vendar povišan, zgodbo, katera je že vsem znana. Vir